

## **PRIVREMENO UKIDANJE LJUSKIH PRAVA U VANREDNOM STANJU - BOSANSKO-HERCEGOVAČKI USTAVNI OKVIR**

**Sažetak:** Ustav Bosne i Hercegovine daje izuzetan značaj ljudskim pravima, što je posebno regulisano u članu II Ustava i Aneksu I na Ustav Bosne i Hercegovine. Ustav ne sadrži izričite odredbe o vanrednom stanju, pa, prema tome, ni odredbe o derogaciji (ukidanju) ljudskih prava u tome slučaju. Takvu vrstu odredbi sadrže ustavi i zakoni entiteta, eksplicite ili implicate, kao i Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine. Derogacija ljudskih prava u vanrednom stanju, moguća je na osnovu direktne primjene odgovarajućih odredbi Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (član II.2 Ustava), uz ekstenzivno, ciljno i sistematsko tumačenje odredbi Ustava Bosne i Hercegovine. Primarni cilj ovog rada je da ukaže na “ustavnu neuređenost” problema vanrednog stanja i u vezi s tim i privremene derogacije ljudskih prava. Stoga, u radu se ukazuje na potrebu izmjene Ustava Bosne i Hercegovine u naznačenoj oblasti.

**Ključne riječi:** ljudska prava, derogacija, Ustav Bosne i Hercegovine, Evropska konvencija, Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine.

### **1. Uvodne napomene**

Da bismo u relevantnim segmentima “opisali” sadržaj i zaključili naslovljenog priloga, neophodno je prethodno, u kraćim naznakama, označiti osnovne elemente vanrednog stanja. Vanredno stanje (u starijoj terminologiji “opsadno stanje”) označava situaciju aktuelnog ugrožavanja egzistencije države ili situaciju izraženog remećenja javne sigurnosti. “Uzroci nastupanja te situacije mogu biti vanjski i unutrašnji: rat, oružana pobuna, građanski rat, prirodne katastrofe, i dr.”<sup>1</sup> U vanrednom stanju vrši se koncentracija moći i širenje nadležnosti pojedinih organa državne vlasti. Zapravo, po pravilu, proširuju se kompetencije egzekutive ili jednog njenog dijela. Cilj uspostave (proglašenje) vanrednog stanja je prvenstveno uspostavljanje ugroženog ustavnog i pravnog poretka. Suspenzija pojedinih dijelova ustava (odredbe ustava o osnovnim ljudskim pravima i slobodama, podjeli vlasti, federalnim nadležnostima u složenim državama) “legitimno je samo ukoliko ima za cilj uspostavljanje cjeline važenja ustava”.<sup>2</sup>

Uvođenjem vanrednog stanja, stupa na snagu “rezervni ustav”, “ustav vanrednog stanja”. Državni organ koji u vrijeme vanrednog stanja ima najveće

---

1 Leksikon temeljnih pojmova politike-Abeceda demokracije, Fond otvoreno društvo Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1994. str. 149.

2 Ibid., str. 149.

kompetencije, ne može uspostaviti novi ustavni poredak. Njegova “proširena nadležnost” je u funkciji da ukloni prepreke i da omogući funkcioniranje “ranije važećeg” ustavnog poretka. “Ustavna diktatura” (primjerena vanrednom stanju, koja je rokom određena), ne smije se transformirati u diktaturu, bez vremenskog ograničenja. S druge strane, smisao pravnog reguliranja vanrednog stanja je očuvanje minimuma redovnosti u vanrednim uslovima.

Ukratko, o historijskom kontekstu pravnog uređenja vanrednog stanja. U 19. stoljeću pravna teorija predlagala je detaljno uređenje vanrednog stanja. “Time se neposredno umanjivala opasnost zloupotrebe koncentracije moći, ai se rizik posredno uvećavao, budući da je nedovoljnost i neefikasnost preventivno katalogiziranih mjera i njihovih nosilaca često vodila uvođenju ad hoc rješenja koja su izmicala svakoj kontroli.”<sup>3</sup> Nastao mnogo ranije, primjer institucije rimskog diktatora često se nameće kao početna tačka pri komparativnoj analizi osobenosti i pravne regulacije vanrednog stanja. Može se s pravom istaći da institucija rimskog diktatora, može poslužiti i u analizi savremenih oblika “ustavne diktature”. Tako, na primjer, C.J. Friedrich ističe četiri bitna elementa navedenog rimskog modela slijedom kojih provodi svoju analizu savremenih oblika “ustavne diktature”: prvo, poseban postupak imenovanja diktatora, u skladu sa preciznim pravnim (ustavnim) pravilima, drugo, činjenicu da je diktator imenovan od strane drugih, a nikada od osobe koja ima izvršavati diktatorska ovlaštenja, treće, striktno vremenski ograničeno trajanje diktature, u trajanju od šest mjeseci, i četvrto, cilj diktature koji je zamišljen kao odbrana postojećeg ustavnog poretka, a ne njegovo uništenje.<sup>4</sup>

U vezi relevantnosti institucije rimskog diktatora za potrebe analize pravne prirode vanrednog stanja, moguće je izvesti tri bitna zaključka: Rimski diktator predstavlja rani primjer konstitucionalizacije proširenih ovlaštenja, što je od osobitog značaja za ona savremena shvatanja koja rješenje vanrednih ovlaštenja (u vanrednom stanju) pokušavaju pronaći u ustavnim, a ne izvan-pravnim modelima. S druge strane, u okviru strukture vanrednih ovlaštenja kako su ona regulisana primjenom institucije diktatora, posebnu važnost ima rani oblik mehanizma podjele vlasti, što je vidljivo kod onih shvatanja moderne doktrine koja se oslanja na taj oblik nadzora vanrednih ovlaštenja. I konačno, rimski diktator predstavlja posebnu situaciju u kojoj je koncepcija stanja izuzetka predstavljena u vidu mogućnosti šestomjesečne suspenzije nadležnosti redovnih institucija državne vlaste. U vezi s institucijom rimskog diktatora adekvatan je i slijedeći navod iz pravno-političke teorije: “Diktatura može biti i način očuvanja demokracije-to se, međutim, odnosi na diktature koje nastaju u izvanrednom stanju s funkcijama sličnim klasičnom rimskom tipu...”<sup>5</sup>

U teoriji postoji i svojevrsna krajnost u pravnom tretiranju vanrednog

---

3 Ibid., str. 149.

4 Vidjeti: Đorđe Gardašević: Ograničenje ljudskih prava i temeljnih sloboda u izvanrednim stanjima, Hrvatska udruga za ustavno pravo, Zagreb 2014. str. 162.

5 Franz Neuman: Demokratska i autoritarna država, Naprijed Zagreb, 1992. str. 211.

stanja. Tvrdi se da je pravna regulacija vanrednog stanja nepoželjna, te da u vanrednom stanju treba da djeluje onaj državni organ koji u tome trenutku raspolaže najefikasnijim sredstvima, i da zavisno od situacije koristi ona sredstva koja su najprimjerenija datim okolnostima. Otuda, za vanredno stanje, prema spomenutom mišljenju, nije od značaja što je vanredno stanje i pravna kategorija, nego je bitna činjenica da je vlast (bilo koja) od političke zajednice (države) otklonila opasnost i sačuvala je.<sup>6</sup> U kontekstu ove teorije navodi se i slijedeći stav: "Izvanredno stanje nije neko posebno pravo (kao pravo na rat) nego kao suspenzija samog pravnog poretka, definira njegov prag, ono je, dakle, granični pojam.<sup>7</sup> Citirani autor, pozivajući se na stajališta C. Schmitta (Karla Šmita) navodi i slijedeće: "Izvanredno stanje u Schmittovoj doktrini možemo, dakle, definirati kao mjesto na kojem opreka norme i njezine provedbe doseže maksimalni intenzitet. Ono je polje pravnih napetosti, u kojem minimum formalnog važenja koincidira s maksimumom stvarne primjene i obratno. No i u toj ekstremnoj zoni, i upravo zahvaljujući njoj, ta dva elementa pokazuju svoju duboku koheziju."<sup>8</sup> G. Agamben, podržavajući shvatanje C. Schmitta o vanrednom stanju daje "svoje" određenje (definiciju) tog stanja, te ističe: "Stanje nužde nije neko "stanje prava", nego prostor bez prava (premda ono nije neko prirodno stanje, nego se prikazuje kao anomalija koja proizilazi iz suspenzije prava)."<sup>9</sup>

U savremenim pravnim teorijama preovladava shvatanje o neophodnosti pravnog regulisanja vanrednog stanja. Odbačeno je tradicionalno shvatanje prema kome je vanredno stanje identično sa suspendiranjem osnovnih prava i sloboda. Iako se neka prava i slobode u vanrednom stanju, po pravilu ograničavaju ili ukidaju (privremeno), organ vanrednog stanja dužan je obrazložiti cjelishodnost obima i trajanja suspendiranja prava i sloboda. Za političke i društvene odnose u državi za vrijeme trajanja vanrednog stanja bitno je da se u dovoljnoj mjeri odredi - "kvalificira" vanredno stanje, da se odredi postupak donošenja odluke o uvođenju vanrednog stanja, odredi državni organ sa proširenim nadležnostima i obim njegovog djelovanja, posebno u domenu ograničenja (ili ukidanja) pojedinih prava i sloboda i da se odredi kontrola (i kontrolor) kojoj se donosilac odluke podvrgava, te da se kontrola može sprovoditi u toku trajanja vanrednog stanja, ili naknadno (što je u ustavima češće regulisano), kada vanredno stanje prestane. Ustavotvorci, ipak, rijetko potpuno precizno određuju vanredno stanje, što je donekle i razumljivo. Najvažniji zadatak ustava je da predvidi konstitucionalno prihvatljive poremećaje u državi za vrijeme trajanja vanrednog stanja. "Polazeći od karakteristika vlastitog političkog sistema i sopstvenog spoljnopoličkog okruženja, ustavotvorci po pravilu pribegavaju preciznijem određenju spoljašnjeg

---

6 Vidjeti opširnije: Svetozar Čiplić: Država u vanrednim prilikama, SCI Novi Sad, 1999., str. 41.

7 Giorgio Agamben: Izvanredno stanje, Delakont Zagreb, 2008. str. 13. i 14.

8 Ibid., str. 52.

9 Ibid., str. 71.

ili unutrašnjeg stanja nužde (vanrednog stanja-N. P.) nazivajući ih pri tome različitim imenima.”<sup>10</sup>

## **2. Vanredno stanje i derogacija ljudskih prava-pravni okvir u Bosni i Hercegovini**

Ustav Bosne i Hercegovine ne sadrži izričite odredbe o vanrednom stanju i u vezi s tim odredbe o derogaciji ljudskih prava. U članu II st. 2 Ustava (korišten Ustav u prevodu Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu) propisano je da prava i slobode predviđene u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima (u daljem tekstu Evropska konvencija ili Konvencija) se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Oni imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. Prevođenjem riječi engleskog jezika “over all other law” na bosansko-hercegovačke službene jezike, može se zaključiti da se Evropska konvencija (u domenu ljudskih prava i osnovnih sloboda) nalazi “iznad” pravnog poretka Bosne i Hercegovine - da ima nadustavni karakter. Pošto se Evropska konvencija direktno primjenjuje u Bosni i Hercegovini (član II st. 2. Ustava BiH), to se direktno primjenjuje i njen član 15. (“derogirajuća klauzula”). U tome članu Evropske konvencije navodi se da u vrijeme rata ili drugog vanrednog stanja koje ugrožava opstanak nacije svaka visoka ugovorna strana može, u obimu koji je strogo određen potrebama tih vanrednih prilika, poduzeti mjere koje derogiraju njene obaveze iz ove Konvencije, uz uslv da te mjere nisu nespojive s njenim ostalim obavezama po međunarodnom pravu (st. 1.). Na osnovu te odredbe ne može se derogirati član 2. osim za slučaj smrti prouzrokovane zakonitim ratnim djelovanjem, niti članovi 3., 4. stav 1. i 7. (st. 2). Svaka visoka ugovorna strana koja se posluži tim pravom derogiranja mora glavnog sekretara Vijeća Evrope u cijelosti obavijestiti o mjerama koje je poduzela i razlozima radi kojih je to učinila. Ona će takođe obavijestiti glavnog sekretara Vijeća Evrope o prestanku djelovanja tih mjera i o ponovnoj punoj primjeni svih odredaba Konvecije (st. 3.).

Direktna primjena Evropske konvencije u Bosni i Hercegovini (pa, razumljivo, i njenog člana 15.), daje pravo (pravni osnov) da u slučaju uvođenja vanrednog stanja derogira pojedina ljudska prava navedena u Konvenciji (i u Ustavu BiH), izuzev prava koja su navedena u članu 15. Konvencije- zabrana mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, zabrana ropstva ili ropstvu sličnog odnosa, načelo *nullum crimen nulla poena sine lege* i načelo *ne bis in idem* (apsolutna ili neprikosnovena ljudska prava). Dakle, član 15. Evropske konvencije omogućava potpisnicama Konvencije da u vanrednom stanju u ograničenom obimu i pod nadzorom Evropskog suda za ljudska prava derogiraju svoje obaveze osiguranja određenih sloboda i prava zajamčenih Konvencijom. Navedena apsolutna ljudska prava, spomenuta u članu 15. Evropske konvencije, upućuju na zaključak da su savremene potrebe međunarodne zajednice ustanovile

---

<sup>10</sup> Svetozar Čiplić, nav. rad, str. 46. i 47,

postojanje ljudskih prava koja se ni pod kojim uslovima ne mogu ukinuti. U odnosu na derogirajuća ljudska prava “definisanje klauzule o derogiranju prava i sloboda u međunarodnim ugovorima, uključujući i Konvenciju (Evropsku konvenciju-N.P.), u skladu je sa savremenim tendencijama u ustavnom pravu koje vanredno stanje podvode pod vladavinu prava za razliku od Šmitovog (Carl Schmitt) kojim se tvrdi da u vanrednim okolnostima suverena vlast ne podleže pravnim normama.”<sup>11</sup>

Klauzula o derogaciji ljudskih prava, sadržana u članu 15. Evropske konvencije primjenjuje se nezavisno od inherentnih ograničenja ugrađenih u definiciju pojedinačnih prava i sloboda zajamčenih Konvencijom u kojima su “nacionalna sigurnost” i “javna sigurnost” navedeni kao razlozi ograničenja pojedinačnih prava i sloboda. Privremeno opozivanje (privremeno ukidanje), odnosno dstupanje od proklamovanih ljudskih prava, ima drugačiji karakter od inherentnih (i fakultativnih) ograničenja po tome što se privremeno ukidanje može vršiti samo u ratnom i vanrednom stanju i može trajati samo do okončanja tih situacija.<sup>12</sup>

U članu 41. Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine<sup>13</sup> propisano je da Predsjedništvo Bosne i Hercegovine zahtijeva uvođenje vanrednog stanja od Parlamentarne Skupštine Bosne i Hercegovine kada postoji prijetnja postojanju Bosne i Hercegovine, prijetnja normalnom funkcioniranju ustavnih institucija ili neposredna ratna opasnost. U članu 42 istog Zakona propisano je da proglašenje ratnog ili vanrednog stanja razmatra Parlamentarna Skupština, na zahtjev Predsjedništva, ako ona zasjeda u vrijeme podnošenja zahtjeva. Ako Parlamentarna Skupština ne zasjeda u vrijeme podnošenja zahtjeva za proglašenje ratnog ili vanrednog stanja, Predsjedništvo može narediti angažiranje jedinica Oružanih snaga i njihovu upotrebu.<sup>14</sup>

Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine nedovoljno precizno regulira pitanje uvođenja vanrednog stanja u zemlji. Vanrednom stanju u Zakonu daje se primarno vojni karakter, mada vanredno stanje može nastati i zbog razloga “civilne prirode”. Međutim, citirane odredbe Zakona o odbrani jasno određuju organ koji predlaže

11 Violeta Beširević et. al., Komentar Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Službeni glasnik Beograd, 2017., str. 377.

12 U pravnoj teoriji se od pojma vanrednog stanja razlikuje pojam vanredne situacije. Tako se ističe, da do “vanredne situacije dolazi usljed elementarnih nepogoda, epidemije, tehničko-tehnološke i druge prirodne ili veštački izazvane nesreće i opasnosti po stanovništvo, životnu sredinu i materijalna dobra. vanrednost ovakvim situacijama daje izvanrednost događaja i neophodnost angažovanja posebnih snaga i sredstava kao i primene posebnih mera za sprečavanje i otklanjanje posledica, ali tu ne dolazi do potrebe za suspendovanjem određenih ljudskih prava. Vanredno stanje, za razliku od toga, prevashodno podrazumeva ugroženost ustavnih institucija, nezavisnosti i integriteta zemlje, pa se i potreba suspendovanja određenih ljudskih prava javlja kao mera koja služi otklanjanju takvih javnih opasnosti.” Vidjeti: Bogoljub Milosavljević, Dragoljub Popović: Ustavno pravo, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu i Službeni glasnik Beograd, 2009. str. 175.

13 Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 88/2005.

14 Čl. 41. Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine faktički je izmijenjen član V st. 5. Ustava Bosne i Hercegovine.



uvođenje vanrednog stanja i organ koji o tome odlučuje, te određuje osnovne razloge koji opredjeljuju potrebu uvođenja vanrednog stanja.

Da li Ustav Bosne i Hercegovine sadrži pravni osnov za uvođenje vanrednog stanja, iako ne sadrži izričite odredbe o tom stanju. Mišljenja smo da je odgovor potvrđan, što proizilazi iz ekstenzivnijeg tumačenja člana II st. 2. Ustava Bosne i Hercegovine, u vezi sa članom 15. Evropske konvencije i u vezi sa članom 41. i 42. Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine.

U članu 81. Ustava Republike Srpske<sup>15</sup> propisano je: “Predsjednik Republike za vrijeme ratnog stanja i vanrednog stanja, koje proglase institucije Bosne i Hercegovine, ako Narodna Skupština ne može da se sastane, na prijedlog Vlade ili po sopstvenoj inicijativi i nakon što sasluša mišljenje predsjednika Narodne Skupštine, donosi uredbe sa zakonskom snagom i o pitanjima Narodne Skupštine i imenuje i razriješava funkcionere koje bira, odnosno imenuje i razriješava Narodna Skupština (st. 1). Ove uredbe, odnosno odluke o imenovanju i razriješenju, predsjednik Republike podnosi na potvrdu Narodnoj Skupštini čim ona bude u mogućnosti da se sastane (st.2). Aktima Narodne Skupštine, odnosno aktima predsjednika Republike ako Narodna Skupština ne može da se sastane, za vrijeme ratnog stanja koje proglase institucije Bosne i Hercegovine i vanrednog stanja mogu se, izuzetno, dok to stanje traje, obustaviti pojedine odredbe Ustava koje se odnose na donošenje zakona, drugih propisa i opštih akata i preduzimanja mjera republičkih organa i na pojedine ljudske slobode i prava, osim sloboda i prava iz člana 10., 11., 13., 14., 15., 17., 18., 19., 20., 24 i 25. Ustava, mijenja organizacija i ovlaštenja izvršnih, upravnih i pravosudnih organa i njihov personalni sastav, kao i teritorijalna organizacija u Republici (st. 3.). U članu 70. st. 2. Ustava Republike Srpske propisano je da Narodna Skupština, u skladu sa Ustavom i zakonom, proglašava vanredno stanje za Republiku ili dio Republike u slučaju ugrožavanja bezbjednosti, usljed elementarnih nepogoda (poplava, zemljotresa i požara), prirodnih katastrofa, povrede ljudskih prava i sloboda i pravilnog funkcionisanja ustavnih organa Republike.

U citiranim odredbama Ustava Republike Srpske postoje određene protivrječnosti u pogledu određenja organa koji proglašava vanredno stanje. Naime, iz upućujuće odredbe člana 81. st. 1. Ustava proizilazi da vanredno stanje proglašavaju institucije Bosne i Hercegovine, kao i ratno stanje. Iz člana 81. st. 2. Ustava proizilazi da institucije Bosne i Hercegovine proglašavaju ratno, ali ne i vanredno stanje. Članom 72. st. 2. Ustava propisano je da vanredno stanje za Republiku Srpsku ili njen dio proglašava Narodna Skupština Republike Srpske.

Narodna Skupština Republike Srpske, na sjednici održanoj 28. 03. 2020. godine, na prijedlog Vlade Republike Srpske donijela je Odluku o proglašenju

---

15 Službeni glasnik Republike Srpske broj 21/92, 28/94., 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/92, 31/02, 98/03 i 117/05, zaključno sa amandmanom CXXI, tekst naveden iz Kodeksa Ustavnog prava Bosne i Hercegovine (ur. Nedim Ademović, Fondacija “Konrad Adenauer”, Predstavništvo u BiH, Sarajevo 2011).

vanrednog stanja za teritoriju u Republici Srpskoj usljed korona virusa 2019-nCoV.<sup>16</sup>

Osim izvjesnih protivrječnosti i nejasnoća u citiranim odredbama Ustava Republike Srpske, te odredbe kolidiraju i sa navedenim odredbama Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine što za rezultat ima “pravnu nesređenost” u Bosni i Hercegovini u odnosu na uvođenje vanrednog stanja i derogaciju ljudskih prava.

U članu IV.2.9. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine<sup>17</sup> propisano je da je Vlada Federacije ovlaštena donositi uredbe sa zakonskom snagom u slučaju opasnosti po zemlju ukoliko Parlament Federacije nije u stanju djelovati. Ovakve će uredbe imati snagu zakona, te ne smiju mijenjati prava i slobode utvrđene Ustavom. Svaka uredba prestaje važiti najkasnije trideset dana nakon njenog proglašenja, osim ako odmah ne prestane važiti negativnom odlukom Parlamenta ili krajem desetog dana nakon njenog proglašenja, ukoliko Parlament Federacije zasjeda u vrijeme kada se uredba proglašava. Uredba je proglašena i ostaje na snazi dok Federacija upotrebljava Oružane snage u skladu a ovim Ustavom i ostaje na snazi do petog dana iduće sjednice Parlamenta Federacije kada prestaje važiti, ukoliko nije odobrena, ali ni u kom slučaju duže od šest mjeseci. Nakon prestanka važenja uredba se ne produžava niti djelimično mijenja mimo odluke Parlamenta Federacije i njegove saglasnosti.

Ovaj jezički i sadržajno “konfuzan” član Ustava Federacije Bosne i Hercegovine ne sadrži pojam (termin) “vanrednog stanje”, ali navodi situaciju koju naziva “opasnost po zemlju”, kada je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine ovlaštena donositi uredbe sa zakonskom snagom, kojima se ne smiju “umanjiti” prava i slobode utvrđene Ustavom -ustavna prava i slobode ne smiju se derogirati. Dalje se navodi upotreba oružanih snaga od strane Federacije Bosne i Hercegovine, što opredjeljuje vremensko važenje uredbi sa zakonskom snagom. Navedeni član Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, najblaže kazano, nije u skladu sa važećim ustavnopravnim poretom Bosne i Hercegovine. Federacija (kao jedan od entiteta Bosne i Hercegovine) ne može određivati kada postoji “opasnost po zemlju” - opasnost po Bosnu i Hercegovinu. Federacija nema svoje oružane snage, pa ih ne može ni upotrebljavati, itd.

### **3. Zaključak**

Očigledno je da u Ustavu Bosne i Hercegovine, a što je ustavna materija, ne postoje potrebne i jasne odredbe o vanrednom stanju i derogaciji ljudskih prava u tim okolnostima. Stoga, ovaj nedostatak u Ustavu Bosne i Hercegovine trebalo bi otkloniti u prvoj reviziji Ustava koja će, vjerujemo, ubrzo uslijediti. U toj očekivanoj izmjeni Ustava Bosne i Hercegovine, mogla bi dati neka (primarno

<sup>16</sup> Službeni glasnik Republike Srpske brj 31/2020.

<sup>17</sup> Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine broj 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 18/03, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05, 32/07 i 88/08.

izvršna) ovlaštenja entitetima u pogledu obaveze poduzimanja određenih mjera u slučaju proglašenja vanrednog stanja u zemlji. I u Zakonu o odbrani Bosne i Hercegovine treba brisati odredbe o vanrednom stanju, jer ta materija, u osnovi, ne može pripadati domenu zakonske regulacije, jer se radi o ustavnoj materiji. Naravno, i sada važeće odredbe ustava entiteta o vanrednom stanju i “opasnosti po zemlju”, treba brisati. Pri ustavnom regulisanju vanrednog stanja (kao izuzetno značajne ustavne materije) treba imati u vidu da “s gledišta podjeljivanja nadležnosti za poduzimanje akcija, kao i pripadajućim ovlaštenja, izvanredna stanja se odlikuju dvjema abnormalnostima: tendencijom da se nastali izuzetni odnosi uređuju općenormativnim aktima (uredbama iz nužde), te činjenice da takvo njihovo normiranje - ili još šire: poduzimanje izvanrednih mjera za njihova trajanja - obično provodi tijelo državne vlasti koje za to ne bi bilo ovlašteno u normalnim prilikama (tijelo vrhovne političke egzekutive, bilo vlada, bilo šef države”.<sup>18</sup>

### **Literatura:**

Agamben Giorgio: Izvanredno stanje, Delakont Zagreb, 2008.

Beširević Violeta et al: Komentar Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Službeni glasnik Beograd, 2017.

Čiplic Svetozar: Država u vanrednim prilikama, SCI Novi Sad, 1999.

Gardašević Đorđe: Ograničenje ljudskih prava i temeljnih sloboda u izvanrednim stanjima, Hrvatska udruga za ustavno pravo Zagreb, 2014.

Leksikon temeljnih pojmova politike - Abeceda demokracije, Fond otvoreno društvo Sarajevo, 1994.

Milosavljević Bogoljub, Popović Dragoljub: Ustavno pravo, Pravni fakultet Uiverziteta Union u Beogradu i Službeni glasnik Beograd, 2009.

Neuman Franz: Demokratska i autoritarna država, Naprijed, Zagreb, 1992.

Omejec Jasna: Izvanredno stanje u pravnoj teoriji i ustavima pojedinih zemalja (poredbena studija hrvatskog i srodnih europskih modela), Pravni vijesnik Osijek, br. 12(1-4), 1996.

Ustav Bosne i Hercegovine

Ustav Federacije Bosne i Hercegovine

Ustav Republike Srpske

Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine

---

<sup>18</sup> Jasna Omejec: Izvanredna stanja u pravnoj teoriji i ustavima pojedinih zemalja (poredbena studija hrvatskog i srodnih europskih ustavnopravnih modela), Pravni vijesnik Osijek, br. 12(1-4), 1996., str. 173.



## **TEMPORARY ABOLITION OF HUMAN RIGHTS IN THE STATE OF EMERGENCY - BOSNIA AND HERZEGOVINA CONSTITUTIONAL FRAMEWORK**

**Summary:** The Constitution of Bosnia and Herzegovina attaches great importance to human rights, which is specifically regulated in Article II of the Constitution and Annex I to the Constitution of Bosnia and Herzegovina. The Constitution does not contain explicit provisions on the state of emergency, and, therefore, no provisions on the derogation (abolition) of human rights in that case. Such provisions are contained in the constitutions and laws of the entities, explicit or implicit, as well as the Law on Defense of Bosnia and Herzegovina. Derogation of human rights in a state of emergency is possible on the basis of direct application of the relevant provisions of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (Article II.2 of the Constitution), with extensive, targeted and systematic interpretation of the Constitution of Bosnia and Herzegovina. The primary goal of this paper is to point out the “constitutional disorder” of the state of emergency and the related temporary derogations of human rights. Therefore, the paper points out the need to amend the Constitution of Bosnia and Herzegovina in this area.

**Key words:** human rights, derogation, Constitution of Bosnia and Herzegovina, European Convention, Law on Defense of Bosnia and Herzegovina.